

Onderzoek geurhinder NDSM-werf te Amsterdam

Datum 31 maart 2009
Referentie 20081119-05

Referentie 20081119-05
Rapporttitel Onderzoek geurhinder NDSM-werf te Amsterdam

Datum 31 maart 2009

Opdrachtgever Projectbureau Noordwaarts
Postbus 37556
1030 AN AMSTERDAM
Contactpersoon Mevrouw H. van der Meijs

Behandeld door C.A. Land
Cauberg-Huygen Raadgevende Ingenieurs BV
Wibautstraat 129
1091 GL AMSTERDAM
Postbus 94204
1090 GE AMSTERDAM
Telefoon 020-6967181
Fax 020-6911794

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	Wettelijk kader	4
2.1	Nederlandse emissie Richtlijn	4
2.2	Brief van de minister van 1995 over geur	4
3	Huidige situatie plangebied	6
4	Uitgevoerde onderzoeken	7
5	Toekomstige ontwikkelingen	9
6	Overwegingen aanvaardbaar hinderniveau	10
6.1	NeR en de huidige contour van geurbelasting	10
6.2	Gezondheidsrisico's	10
6.3	Klachtenregistratie / Telefonisch Leefsituatie Onderzoek (TLO)	10
6.4	Aanvaardbaarheid voor woon- en leefklimaat	11
6.5	Maatschappelijke en economische belangen	11
7	Conclusie	13

1 Inleiding

Het stadsdeel Amsterdam Noord is voornemens het terrein van de voormalige Nederlandsche Dok en Scheepsbouw Maatschappij (NDSM) te ontwikkelen. Het plan voorziet in de ontwikkeling van woningen, (creatieve) bedrijven, kantoren, overige bedrijven, broedplaats, culturele voorzieningen, horecavoorzieningen inclusief een hotel, retailvoorzieningen, maatschappelijke voorzieningen, vrijetijdsvoorzieningen en onderwijsvoorzieningen.

In de omgeving van de NDSM-werf zijn verschillende geuremitterende bedrijven gevestigd. Nagegaan dient te worden of de geuremissie van deze bedrijven invloed hebben op de NDSM-werf. Indien dit het geval is moet worden nagegaan of al dan niet wordt voldaan aan wet- en regelgeving. In vervolg hierop dient nagegaan te worden of er een sprake is van een acceptabel woon- en leefklimaat. Dit wordt aan de hand van verschillende aspecten toegelicht.

2 Wettelijk kader

In Nederland is er geen wetgeving voor geur van bedrijven, met uitzondering van veehouderijen. Het algemeen uitgangspunt van het geurbeleid is het zoveel mogelijk beperken van geurhinder en het voorkomen van nieuwe hinder. Onderdeel van het geurbeleid is dat de lokale overheden de uiteindelijke lokale afweging moeten maken zodat zij rekening kunnen houden met alle relevante belangen om tot een duurzame kwaliteit van de leefomgeving te komen.

Het geurbeleid bestaat uit de volgende beleidslijnen:

- als er geen hinder is, zijn maatregelen niet nodig;
- als er wel hinder is, worden maatregelen op basis van best beschikbare technieken toegepast;
- voor bepaalde branches is het hinderniveau bepaald en in een bijzondere regeling vastgelegd;
- de mate van hinder die nog acceptabel is, wordt vastgesteld door het bevoegd gezag.

Het landelijk geurbeleid is opgenomen in de Nederlands emissierichtlijn (NeR).

Hinder wordt niet alleen bepaald door de hoeveelheid geur maar ook door de aard van die geur. Naast het vaststellen van de geuremissie en/of geurimmissie, is het noodzakelijk om inzicht te krijgen in de mate van de ondervonden geurhinder.

2.1 Nederlandse emissie Richtlijn

De NeR geeft algemene eisen aan emissieconcentraties, die overeenkomen met de stand van de techniek van emissiebeperking. Daarnaast zijn er uitzonderingsbepalingen voor specifieke activiteiten of bedrijfstakken, de bijzondere regelingen. In de NeR is de geursystematiek opgenomen, deze gaat uit van bedrijven die geuremissie hebben, niet van woningbouw binnen de geurcontour. In de bijzondere regelingen van de NeR is voor specifieke activiteiten een normering van de geurconcentratie opgenomen.

2.2 Brief van de minister van 1995 over geur

Stank is een als hinderlijk ervaren geur. In Nederland wordt meer dan 20% van de bevolking gehinderd door stank. Voor 2010 geldt als doelstelling geen ernstige hinder meer voor de bevolking.

Als algemeen uitgangspunt wordt gehanteerd het voorkomen van (nieuwe) hinder. Als beleidslijn gelden onder andere de volgende regels:

- is er hinder dan worden maatregelen op basis van het ALARA principe genomen.
- de mate van hinder dient door bevoegd gezag vastgesteld te worden (bijv. via een belevingsonderzoek, hinderenquête, klachtenregistratie, geurmetingen).

Als uitgangspunt voor maatregelen dient de NeR gebruikt te worden. Hier kan alleen gemotiveerd vanaf geweken worden.

Uitgangspunt bij nieuwe bestemmingen zoals bijv. een woonlocatie of andere gevoelige bestemmingen, is dat deze op een dusdanige afstand van de stankbron worden gepland dat er geen of hooguit een acceptabele mate van hinder te verwachten mag zijn. Als indicatie voor de aan te houden afstanden mag de VNG bedrijven en milieuzonering gebruikt worden.

Uit een uitspraak van de Raad van State (uitspraak 20060082/2, 26 april 2006) blijkt dat er op basis van rijksbeleid ruimte is voor toename van het aantal gehinderden. Volgens de Raad van State moet een gemeente motiveren 'waarom ter verkrijging van een goede ruimtelijke ordening... kan worden afgezien van een voldoende ruimtelijke scheiding tussen alle (potentiële) stankbronnen en (potentieel) gehinderden en, indien het voorkomen van een toename van het aantal geurgehinderden door ruimtelijke scheiding niet mogelijk is, op grond van welke belangenafweging een toename van het aantal geurgehinderden... aanvaardbaar kan worden geacht'.

De provincie Noord-Holland heeft voor geur in haar provinciaal milieuplan (2002-2006 is het huidige geldende plan) het volgende aangegeven:

- Het voorkomen van (nieuwe) hinder (brief minister van VROM, 30-06-1995);
- Het halveren van het aantal geurgehinderden in 2006 ten opzichte van het jaar 2000;
- In 2010 mag geen ernstige geurhinder meer voorkomen;
- Toetsen van streek- en bestemmingsplannen in de ontwikkelingsfase;
- Toetsen van geurveroorzakende activiteiten en tracés voor weg-, en scheepvaartverkeer in de planfase op het punt van zonering voor geurhinder tussen milieugevoelige objecten¹ (met name woningen, maar ook scholen, zieken-/tehuizen en dergelijke) en de geurveroorzakende activiteiten.

Geurhinder hangt veelal samen met individuele bedrijven en intensief wegverkeer. In Noord-Holland zijn het industriegebied IJmond, het Westelijk Havengebied en de Zaanstreek regio's waar veel geuremitterende activiteiten plaatsvinden.

Voor het bepalen van voldoende afstand om hinder te voorkomen of beperken kunnen voor industriële activiteiten zowel het zogenaamde "Groene Boekje" Bedrijven en milieuzonering en de hindersystematiek uit de NER worden geraadpleegd. Ook geuremissie/immissie onderzoeken kunnen hierbij behulpzaam zijn.

De gemeente Amsterdam heeft in haar milieubeleidsplan geen maatregelen of beleid opgenomen betreffende geur.

¹ Geurgevoelig object: gebouw, bestemd voor en blijkens aard, indeling en inrichting geschikt om te worden gebruikt voor menselijk wonen of menselijk verblijf en die daarvoor permanent of een daarmee vergelijkbare wijze van gebruik, wordt gebruikt.

3 Huidige situatie plangebied

Het gebied was de locatie voor de Nederlandsche Dok en Scheepsbouw Maatschappij met scheeps-nieuwbouw rond vijf scheepshellingen en diverse loodsen. De hallen, loodsen, dokken en kranen bleven achter na faillissement van de NDSM.

Het NDSM-terrein kan worden verdeeld in vier stukken: NDSM-werf Oost, NDSM-werf Zuid, NDSM-werf Noord en de haven. De NDSM-werf Oost is een vrijplaats voor kunst, cultuur en creatieve bedrijvigheid. Verschillende gebouwen op dit gedeelte zijn op de monumentenlijst geplaatst. De NDSM-werf Zuid ligt grotendeels braak, met uitzondering van De Baanderij, het Kraanspoor, het ROC en de tijdelijke studentenwoningen. Op de NDSM-werf Noord is nog volop bedrijvigheid, de volgende bedrijven zijn hier gevestigd:

- Machinehandel Oostveen,
- Reclamebureau Iris reclame,
- C.Grifhorst B.V., Tegel- en marmerwerken,
- Eetcafé de Brulboei,
- Handelsonderneming Koop Amsterdam,
- Uitzendbureau Start Kans,
- Aannemer Prent B.V.,
- Van der Weide autobedrijven B.V.,
- Tazi Tandartspraktijk,
- Woningbouwvereniging Ons belang,
- Verhuis- en transportbedrijf G. Hulshoff & zn.,
- Groothandel A.A.C., Algemene aansteker centrale,
- Gentle Vent BV, Ventilatiesystemen,
- Sneltransport Nieuwpoort B.V.,
- Adviesbureau PMA Parkmanagement,
- Adviesbureau Stadia,
- Adviesbureau Startpunt Noord.

Geen van deze bedrijven heeft een relevante geuremissie.

4 Uitgevoerde onderzoeken

Voor het in de nabijheid van de NDSM-werf gelegen Houthaventerrein zijn verschillende onderzoeken gedaan betreffende de geursituatie. De bedrijven waarvan op het Houthaventerrein geurhinder wordt ondervonden zijn dezelfde bedrijven die voor de NDSM-werf van belang zijn.

Uit het onderzoek van SGS Environmental Services, geursituatie Houthaven Amsterdam van 2007 en de actualisering in 2008¹, blijkt dat de volgende bedrijven geurrelevant zijn:

- Europoint Terminals Netherlands BV (voorheen COMOS en van Ommeren),
- Cargill Sojafabrieken,
- Amfert BV,
- Mavelo,
- Starbuck,
- Cargill Multiseed,
- De Cacao bedrijven Zaanstreek (Cargill Cocoa en ADM),
- Amylum,
- Dutch Cocoa.

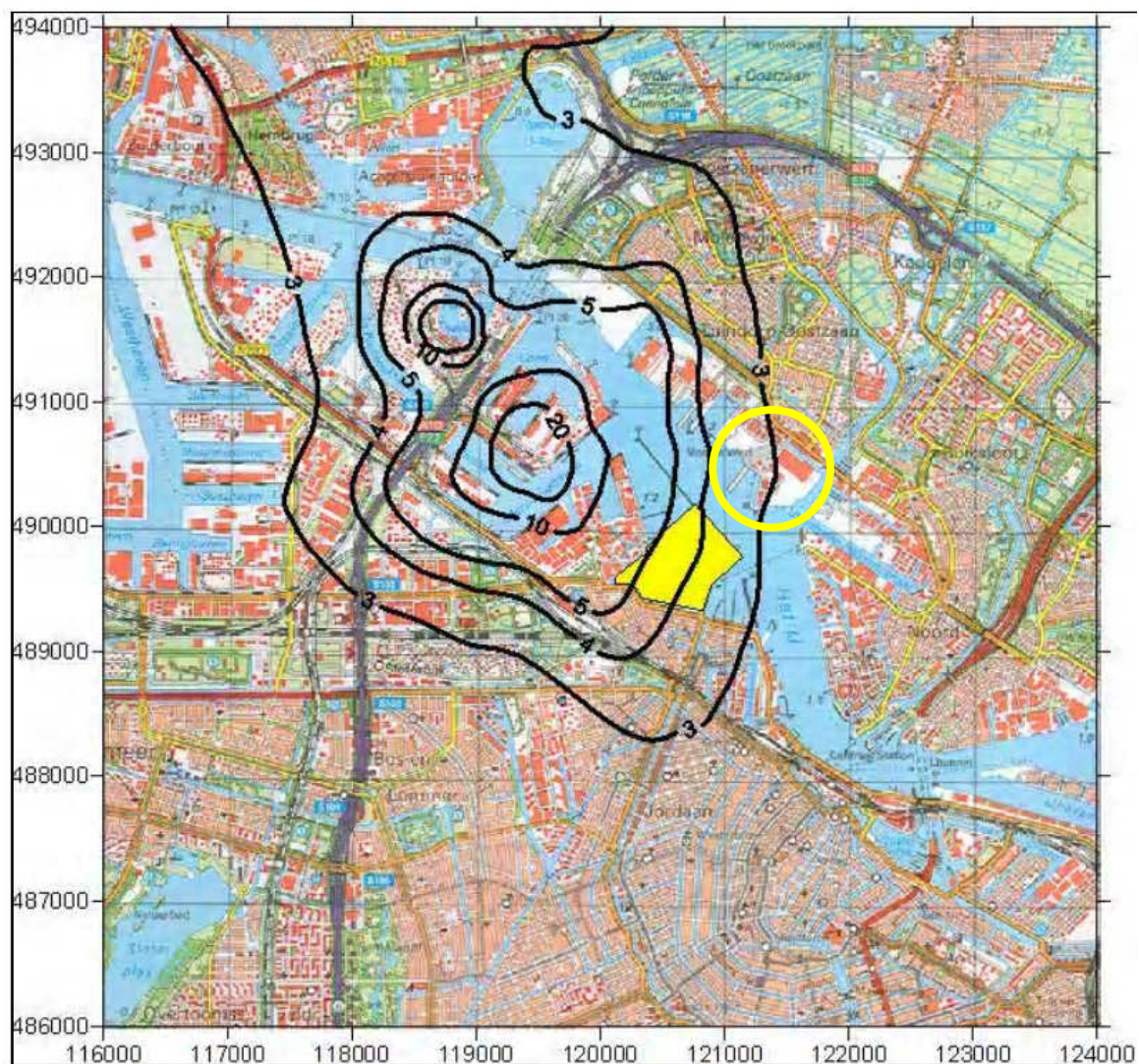
In de uitgave van de VNG 'Bedrijven en Milieuzonering' is als grootste afstand 500 meter opgenomen. De NDSM-werf is op een afstand van meer dan 500 meter van deze bedrijven gelegen. Op basis van deze uitgave zijn er geen belemmering voor ontwikkeling van de NDSM-werf.

Uit bovengenoemd onderzoek is gebleken dat de de volgende bedrijven niet relevant zijn:

Esso, De Humber, Oil Tanking, Mobil, Van Leer, Smid en Hollander Raffinaderij BV, Uniroyal (voorheen Solvay Duphar BV), Shipdock Amsterdam BV, Lobs Bakkerij, Stedelijk Beheer, Norwegian Talc BV, Koninklijke Shell Laboratoria, AGA Gas, Johannes Vis BV, Wegter en van der Meer, Asfaltwerken Amsterdam, Fina, Pim Kropman Olie en Gas, WHC, Vervaco Beheer, TCA Milieutechniek, ICOVA, rioolwaterzuivering West, de opslagloodsen voor cacaobonen, het slachthuis aan de Van Slingelandstraat en de bedrijven aan de Noordelijke IJ-oever.

Door SGS zijn met behulp van het Nieuwe Nationale Model de geurimmissieconcentraties met als peiljaar 2010 berekend. In deze berekening zijn de emissies van de bovengenoemde bedrijven meegenomen. De berekeningen zijn uitgevoerd met het rekenmodel Pluim-Plus 3.7. Er is gebruik gemaakt van de klimatologie 2003-2007. Figuur 4-1 toont het resultaat van de berekening als 98-percentiel. Het plangebied is geel omcirkeld.

Uit figuur 4-1 blijkt dat het plangebied per 2010 wordt blootgesteld aan 2 tot 4 ge/m³ als 98-percentiel geurimmissieconcentratie.

Figuur 4-1: 98-percentage geurimmissieconcentraties per 2010

5 Toekomstige ontwikkelingen

In de toekomstige situatie verblijven er meer mensen permanent in vergelijking met de huidige situatie. Het programma is nog niet geheel vastgesteld, in het Strategiebesluit zijn wel de volgende totalen opgenomen:

Wonen	289.500 m ²
(Creatieve) bedrijven	96.000 m ²
Kantoren	108.500 m ²
Bedrijven	40.000 m ²
Broedplaats	23.000 m ²
Cultuur	18.850 m ²
Horeca (incl. hotel)	47.850 m ²
Retail, vnl. thematisch	19.800 m ²
Maatschappelijke functies	500 m ²
Leisure	15.200 m ²
Onderwijs	15.500 m ²

Door de toename van met name woningen neemt het aantal geurgevoelige objecten toe, evenals het aantal geurgehinderden. Grofweg zullen er in de toekomstige situatie 30.000 personen overdag verblijven en gedurende de nachtperiode 6.500 personen.

6 Overwegingen aanvaardbaar hinderniveau

De verwachting is, op basis van de afgegeven vergunningen, dat de geurbelasting niet of nauwelijks zal wijzigen. Er moet worden afgewogen of de huidige geurbelasting aanvaardbaar wordt geacht door het bevoegd gezag. Voor deze afweging dient te worden gekeken naar de bestaande richtlijnen, gezondheidsrisico's, het aantal klachten, de relatie tussen geurhinder en de aanvaardbaarheid van een woon- en leefklimaat en maatschappelijke en economische belangen.

6.1 NeR en de huidige contour van geurbelasting

Hoe belastend is een geurbelasting van 2-4 ge/m³? Het is niet mogelijk alleen op basis van dit gegeven een uitspraak te doen over een aanvaardbaar hinderniveau. Niet alleen de concentratie, maar ook de hedonische waarde (hoe hinderlijk is een geur) bepaald of de vastgestelde geurconcentratie toelaatbaar is.

In het algemeen wordt gesteld dat als de concentratie hoger is dan 10 ge/m³ er sprake is van ernstige hinder. Dat is in dit geval niet aan de orde.

Voor een aantal typen bedrijven zijn in de NeR bijzondere regelingen opgenomen waarin sprake is van normering van de geurconcentratie. Voor de bedrijfstakken waaronder Amfert en Cargill vallen zijn geen bijzondere regelingen opgesteld. Voor de cacao bonen verwerkende industrie is wel een bijzondere regeling opgesteld, er is echter geen concentratie vastgesteld waarboven de geurhinder onacceptabel wordt geacht. Voor de NDSM-werf is er geen normering of een uniforme landelijke kwantitatieve bovengrens.

6.2 Gezondheidsrisico's

In het kader van het onderzoek naar de Houthavens is aan de Dienst Milieu en Bouwtoezicht (DMB) en de GGD Amsterdam verzocht om een uitspraak te doen over het mogelijke gezondheidsrisico van de geurimmissie in dat plangebied, wat momenteel al bewoond is. De DMB en GGD hebben aangegeven dat het zeer onwaarschijnlijk is dat geuren, veroorzaakt door Cargill, op een dergelijke afstand nog sterk genoeg zijn om fysieke klachten te kunnen veroorzaken. Deze uitspraak wordt ondersteund door het rapport van Zaanstad² over geurbeleid, waarin is aangegeven dat de geur van de bedrijven in de voedingsmiddelen industrie geen gevaar oplevert voor de volksgezondheid.

6.3 Klachtenregistratie / Telefonisch Leefsituatie Onderzoek (TLO)

Er is geen hedonisch onderzoek uitgevoerd voor de Houthaven. Wel blijkt uit de registratie van milieuklachten bij de provincie Noord-Holland en de Dienst Milieu en Bouwtoezicht dat er relatief weinig geurklachten worden ontvangen die specifiek gaan over de bedrijven genoemde bedrijven. De provincie Noord-Holland heeft op basis van de klachten geen aanleiding gezien om de vergunningvoorschriften van Cargill aan te scherpen.

In 2004 zijn er bij de provincie Noord-Holland 11 geurklachten van omwonenden ingediend die aan Cargill Soja werden gerelateerd. Hiervan waren 8 klachten afkomstig van een drietal adressen in Amsterdam Noord.

De DMB geeft aan dat tussen 2000 en 2005 het aantal stankklachten over Cargill is afgenomen. Voor het bedrijf Amfert kunnen er geen conclusies worden getrokken omdat het aantal klachten dat kan worden toegeschreven aan dit bedrijf, te gering is.

6.4 Aanvaardbaarheid voor woon- en leefklimaat

Is de aanwezigheid van geurhinder van invloed op de keuze voor een bepaald woongebied of de tevredenheid van bewoners over hun leefomgeving. Onderzoek in Breda heeft aangetoond dat geurhinder niet zonder meer doorslaggevend is voor de beoordeling van de aanvaardbaarheid van het woon- en leefklimaat.

In Westerpark zijn bewoners redelijk tevreden over hun woonbuurt ondanks de geurbelasting (die hoger is dan de berekende geurbelasting voor de NDSM-werf). Uit het onderzoek 'Wonen in Amsterdam 2005' van de DMB blijkt dat er sprake is van een toenemende waardering in het stadsdeel, met name voor de Spaarndammerbuurt. Ook uit het TLO³, waarbij onderzoek is gedaan naar de last en hinder die de inwoners van Amsterdam ondervinden van stank van bedrijven, blijkt dat men relatief weinig last heeft van stank van bedrijven. Uit het onderzoek blijkt dat bewoners van Amsterdam Noord, met name in het postcodegebied 1033 het meest last ondervindt van stank. In tabel 6.1 is het percentage last en hinder weergegeven per blootstellingscluster (afkomstig uit het TLO). De NDSM-werf valt qua geurbelasting in cluster 4.

Tabel 6.1: percentage last per cluster

	Cluster 1 P98 1,9 ge/m ³	Cluster 2 P98 2,1 ge/m ³	Cluster 3 P98 2,4 ge/m ³	Cluster 4 P98 3,0 ge/m ³	Cluster 5 P98 4,8 ge/m ³
Soms/vaak last	6	12	15	11	29
Ernstige hinder	0	1	3	0	6

6.5 Maatschappelijke en economische belangen

Bij de afweging welk hinderniveau nog acceptabel is kan tenslotte de maatschappelijke en economische waarde van de NDSM werf worden betrokken. Hierbij moet een afweging worden gemaakt tussen de ondervonden hinder op de locatie en de toegevoegde waarde van de ontwikkeling van de NDSM-werf voor de hele stad.

De prachtige ligging aan het IJ, de nu al ontstane levendigheid van de werf, het gebruik van de industriële monumenten, de aantrekkingskracht van dit gebied geeft al aan dat het een locatie is die een belangrijke rol speelt in de ontwikkeling van Noord en Amsterdam. Binnen de Noordelijke IJever wordt de werf geflankeerd door Buiksloterham en de scheepsreparatiewerf Shipdock. Voor Buiksloterham is in 2006 een investeringsbesluit genomen zodat het gebied de komende decennia wordt getransformeerd van een grootschalig bedrijventerrein naar een intensief gemengd stedelijk woonwerkgebied. Terreinen in de omgeving worden al ontwikkeld, zoals het voormalige Shellterrein en Overhoeks. Met deze ontwikkelingen komt Noord weer aan het IJ te liggen.

De wethouder van Ruimtelijke Ordening heeft de ambitie uitgesproken het binnenstedelijk bouwen te willen uitbreiden. Hierdoor moeten er geen 50.000 maar 70.000 woningen worden gebouwd. De ontwikkeling van de NDSM-werf draagt bij aan deze ambitie. In het structuurplan Amsterdam is de werf aangewezen als gemengd stedelijk gebied, stedelijk wonen en werken. Deze typering biedt mogelijkheden voor verschillende vormen van functiemenging. Hierin wordt impliciet aangegeven dat enige (milieu)hinder door de gemeente acceptabel wordt gevonden.

7 Conclusie

Op basis van uitgevoerde onderzoeken is aangetoond is dat er sprake is van geurbelasting op de NDSM-werf. Eveneens staat vast dat in de toekomst de geurbelasting niet of nauwelijks zal wijzigen. Verder neemt het aantal geurgevoelige objecten toe en hiermee neemt het aantal (mogelijk) geurgehinderden toe. Toename van het aantal geurgehinderden mag door de gemeente worden toegestaan, indien een ruimtelijke scheiding niet mogelijk is, mits duidelijk wordt gemaakt op grond van welke belangenafweging dit wordt toegestaan.

Voor de belangenafweging is gekeken naar bestaande richtlijnen, gezondheidsrisico's, het aantal klachten, de relatie tussen geurhinder en de aanvaardbaarheid van een woon- en leefklimaat en maatschappelijke en economische belangen.

Gekeken naar wet- en regelgeving zijn er geen belemmeringen op het gebied van geur. Verder zijn de geurimmissies aanvaardbaar omdat de gezondheidsrisico's zeer laag zijn. Bij in de omgeving gelegen woongebieden, waaronder de Houthavens die dichterbij de geurbronnen zijn gelegen, zijn er relatief weinig klachten en is men over het algemeen tevreden met de woonomgeving. Van doorslaggevend belang is dat ontwikkeling van de NDSM-werf een hoge maatschappelijke en economische waarde heeft. Het beleid van de gemeente Amsterdam betreffende de NDSM-werf houdt impliciet in dat enige vorm van hinder acceptabel is.

Geconcludeerd kan worden dat de geursituatie geen beletsel vormt voor de ontwikkeling van de NDSM-werf.

Toch dient rekening te worden gehouden met de bedrijven in het Westelijk havengebied. Bij een aantal bedrijven bestaat weinig draagvlak voor ontwikkelingen binnen de 'invloedsfeer' van de betreffende bedrijven. Zij verwachten hinder bij de bedrijfsvoering als gevolg van een toename van het aantal klachten van nieuwe bewoners. Randvoorwaarde voor draagvlak bij bedrijven is dat door het bevoegd gezag wordt getoetst of bij klachten al dan niet daadwerkelijk sprake is van een overtreding van de vergunning. Klachten mogen niet automatisch leiden tot aanpassen van de bestaande milieuvergunningen.

Belangrijk is dat met toekomstige bewoners goed wordt gecommuniceerd dat een acceptabel woon- en leefklimaat is gewaarborgd, maar dat het optreden van enige hinder niet is uitgesloten.

Cauberg-Huygen Raadgevende Ingenieurs BV

C.A. Land
Senior projectleider

Literatuurlijst

- ¹ Geursituatie Houthavens Amsterdam (update 2008), SGS Environmental Services, december 2008.
Geursituatie Houthavens Amsterdam, SGS Environmental Services, januari 2007.
- ² Zaanstad Geurbeleid: ontwikkeling van het instrumentarium, Gemeente Zaanstad, 2 juni 2004.
- ³ TLO Amsterdam september 2004, OP&P Product Research BV, september 2004.